

Marian Kopczewski¹, Bartłomiej Pączek²,
Beata Służalska³

Specyfika cywilnej ochrony fizycznej obiektów logistycznych marynarki wojennej

Wstęp

Analiza trafności wykorzystania komercyjnych służb ochrony osób i mienia wymaga odniesienia tych formacji do najbardziej fundamentalnych zadań, z punktu widzenia strategicznych interesów narodowych. Specyficzną klasą obiektów Marynarki Wojennej, podlegających obowiązkowej ochronie są jednostki magazynujące uzbrojenie, urządzenia i sprzęt wojskowy. Ich ochrona bezpośrednio wpływa na poziom obronności państwa, a tym samym i możliwość użycia sił i środków Marynarki Wojennej. Zatem priorytetowym zadaniem staje się zaplanowanie skutecznego zabezpieczenia logistycznego jednostek pływających i obiektów brzegowych MW. Ochronę tej kategorii obiektów regulują przede wszystkim trzy akty prawne:

- rozporządzenie Ministra Obrony Narodowej w sprawie wewnętrznych służb ochrony działających na terenach komórek i jednostek organizacyjnych resortu obrony narodowej;
- rozporządzenie Ministra Obrony Narodowej w sprawie ochrony przez specjalistyczne uzbrojone formacje ochronne terenów komórek i jednostek organizacyjnych resortu obrony narodowej;
- decyzja Ministra Obrony Narodowej w sprawie „Regulaminu oddziałów wart cywilnych”.

Dwa pierwsze rozporządzenia są aktami wykonawczymi do ustawy o ochronie osób i mienia, wszystkie natomiast precyzują szczegółowo problematykę ochrony mienia wojskowego od strony organizacyjno-taktycznej. Zgodnie z wymienionymi rozporządzeniami, obiekty wojskowe mogą być objęte cywilną ochroną fizyczną na dwa sposoby. Jedną z możliwości jest utworzenie wart cywilnych, czyli WSO powołanych do zabezpieczenia osób i mienia wojskowego. Oddziały wart cywilnych

tworzy, na wniosek dowódcy jednostki wojskowej, dowódca MW RP. Funkcjonariusze tworzący warty cywilne stają się etatowymi pracownikami jednostek wojskowych, którzy po ogłoszeniu mobilizacji, wprowadzenia stanu wojennego lub w czasie wojny nadal sprawują ochronę terenów komórek i jednostek organizacyjnych, obiektów i urządzeń wojskowych po nadaniu im pracowniczych przydziałów mobilizacyjnych.

Zasady tworzenia i struktura organizacyjna wewnętrznych służb ochrony

Skuteczność realizacji, wyznaczonych przez ustawodawcę, zadań ochronnych przydzielonych pracownikom ochrony, bezpośrednio uzależniona jest od rozwiązań legislacyjnych ustawy o ochronie osób i mienia oraz aktów wykonawczych do niej. Na bazie przepisów normatywno-prawnych powstają, podyktowane pragmatyką dynamicznie zmieniającego się środowiska bezpieczeństwa, uszczegółowione formy konkretnych czynności ochronnych. One to, w konfrontacji z potrzebami obywateli i państwa, winny podlegać ocenie oraz koniecznym modyfikacjom zwiększającym skuteczność realizacji bezpieczeństwa personalnego oraz strukturalnego.⁴

Profesjonalne przygotowanie pracowników ochrony do zadań związanych z zabezpieczeniem obszarów, obiektów i urządzeń podlegających obowiązkowej ochronie z pewnością uzależnione jest od właściwie opracowanych przepisów. Stanowią one warunek konieczny, jednakże niewystarczający. Cały proces przygotowań ochronnych obiektów szczególnej troski państwa, jakimi są również obiekty logistyczne MW, osadza się na adekwatnym do potrzeb systemie rzetelnych szkoleń pracowników ochrony oraz wykorzystania nowoczesnych środków zabezpieczenia technicznego, w tym budowlanego, mechanicznego i elektronicznego.

¹ dr hab. inż. Marian Kopczewski, Akademia Marynarki Wojennej w Gdyni, Wydział Dowodzenia i Operacji Morskich.

² dr Bartłomiej Pączek, Akademia Marynarki Wojennej w Gdyni, Wydział Dowodzenia i Operacji Morskich.

³ mgr Beata Służalska

⁴ Bezpieczeństwo personalne – indywidualne, jednostkowe, osobowościowe. Bezpieczeństwo strukturalne – grupa społeczna, etniczna, naród, państwo. Źródło: M. Krauze, *Prolifracja broni masowego rażenia – zagrożenia dla bezpieczeństwa globalnego i lokalnego*, [w:] *Ochrona człowieka i środowiska naturalnego przed skażeniami*, Warszawa – Rembertów 2010.

Ustawodawca wyszczególniając obszar obowiązkowej ochrony określił zarazem zasady tworzenia odpowiednich służb do ich zabezpieczenia, nadając im, niespotykane dotychczas w polskim prawie, uprawnienia i obowiązki. Nowością w prawodawstwie polskim stało się, wraz z uchwaleniem ustawy o ochronie osób i mienia, nadanie prywatnym, komercyjnym służbom ochrony osób i mienia uprawnień do użycia środków przymusu bezpośredniego oraz broni palnej do ochrony obszarów, obiektów, urządzeń i transportów szczególnie ważnych dla obronności państwa, porządku publicznego, interesu gospodarczego oraz innych ważnych interesów państwa. Do czasów wejścia w życie ustawy o ochronie osób i mienia, takimi uprawnieniami mogły posługiwać się tylko uzbrojone formacje struktur państwowych. Ustawa zatem, stanowiła pierwszy krok w drodze do prywatyzacji określonego obszaru bezpieczeństwa wewnętrznego państwa.

Do ochrony obszarów, obiektów i urządzeń tworzone są wewnętrzne służby ochrony (WSO). Definiowane są one, przez ustawę o ochronie osób i mienia, jako uzbrojone i umundurowane zespoły pracowników, powołane do ochrony przedsiębiorstw lub jednostek organizacyjnych. Z powyższego określenia wynika, że mogą one funkcjonować w zakładach produkcyjnych, handlowych, usługowych i innych, do których odnosi się termin „przedsiębiorstwa” a także w instytucjach, związkach, zakładach użyteczności publicznej, korporacjach, do których odnosi się termin „jednostki organizacyjne”. Są one więc powoływane w celu ochrony obszarów, obiektów, urządzeń i transportów, którymi zarządzają przedsiębiorcy lub kierownicy jednostek organizacyjnych. WSO podlegają kierownikowi jednostki lub osobie pisemnie przez niego upoważnionej, bezpośrednio podporządkowanej temu kierownikowi. Ustawa o ochronie osób i mienia określa kierownika jednostki jako osobę lub organ przedsiębiorcy lub innej jednostki organizacyjnej, uprawniony, zgodnie z przepisami prawa, statutem, umową, do zarządzania nią. Za kierownika jednostki uważa się również likwidatora lub syndyka.

WSO wchodzi w skład specjalistycznych uzbrojonych formacji ochronnych (SUFO). Ustawa o ochronie osób i mienia, w art. 2 ust. 7 stanowi, że SUFO oznaczają wewnętrzne służby ochrony oraz przedsiębiorców, którzy uzyskali koncesję na prowadzenie działalności gospodarczej w zakresie usług ochrony osób i mienia, posiadających pozwolenie na broń na okaziciela, wydane na podstawie odrębnych przepisów. Z powyższej definicji wynika, że WSO umiejscowione są w ramach ogólniejszej struktury, jaką niewątpliwie są specjalistyczne uzbrojone formacje ochronne.

Kierownik jednostki powołując WSO nadaje im nazwę, która uwzględnić powinna charakter produkcji jednostki albo nazwę chronionego obszaru, obiektu czy urządzenia. Jednakże nazwa ta powinna rozpoczynać się od wyrazu „Straż” lub „Służba”. E. Basałyga trafnie zauważa że są to formacje niejako „zmilitaryzowane”, przynajmniej z nazewnictwa – „służba”, „wartownia”, „mundur”, „dowódca zmiany”⁵.

Do głównych zadań wewnętrznych służb ochrony należy:

- zapewnienie ochrony mienia w granicach chronionych obszarów, obiektów, urządzeń,
- zapewnienie ochrony ważnych urządzeń jednostek znajdujących się poza granicami chronionych obszarów, obiektów,
- konwojowanie mienia jednostki,
- wykonywanie innych zadań wynikających z planu ochrony jednostki.

Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji w rozporządzeniu z dnia 17 listopada 1998 roku w sprawie wewnętrznych służb ochrony, uzupełnia i precyzuje zakres powyższych zadań o:

- zapewnienie bezpieczeństwa osób znajdujących się w granicach chronionych obszarów i obiektów jednostki,
- ochronę obiektów, pomieszczeń i urządzeń jednostki przed dostępem do nich osób nieuprawnionych,
- ochronę mienia jednostki przed kradzieżą, zniszczeniem lub uszkodzeniem,
- konwojowanie mienia jednostki,
- zapobieganie zakłóceniom porządku na terenie jednostki oraz powiadomienie kierownika jednostki o zdarzeniach powodujących naruszenie porządku,
- ujawnianie faktów dewastacji mienia jednostki,
- niezwłoczne powiadomienie organów ścigania o czynach przestępczych zaistniałych na terenie jednostki i zabezpieczeniu miejsca ich popełnienia do czasu przybycia organów ścigania.

Struktura organizacyjna WSO została określona mocą cytowanego powyżej rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 17 listopada 1998 r. Zdaniem K. Wiłuna na strukturę organizacyjną specjalistycznych uzbrojonych formacji ochronnych, i tym samym wewnętrznych służb ochrony, ma wpływ wiele czynników, do najważniejszych z nich zaliczamy:⁶

⁵ E. Basałyga, *Organizacja i taktyka ochrony obiektów*, Systemy alarmowe, nr 1/2008, s. 15.

⁶ Zob. K. Wiłun, *Ochrona osób i mienia*, Bielsko-Biała 2005, s. 73.

- rodzaj, charakter i usytuowanie chronionych obiektów,
- rodzaj występujących zagrożeń,
- zadania stawiane służbom ochrony,
- życzenia specjalne zlecniodawców,
- dyspozycyjność i mobilność posiadanych sił i środków do ochrony obiektów.

W zależności od rodzaju i wielkości jednostki strukturę organizacyjną WSO mogą tworzyć oddziały, pododdziały i samodzielne posterunki. Natomiast w zależności od składu osobowego mogą powstać następujące stanowiska służbowe: szef ochrony, zastępca szefa ochrony, dowódca zmiany, starszy wartownik – konwojent, wartownik – konwojent, młodszy wartownik – konwojent. Rozporządzenie reguluje również zakres działania poszczególnych pracowników w zależności od zajmowanego stanowiska służbowego.

Z uwagi na doniosłość działań ochronnych na rzecz zabezpieczenia obszarów, obiektów i urządzeń ważnych ze względu na obronność państwa, interes gospodarczy a także bezpieczeństwo publiczne, pracownicy WSO są odpowiednio wyposażeni i uzbrojeni. W skład ich wyposażenia i uzbrojenia wchodzi środki przymusu bezpośredniego i broń palna w ilościach umożliwiających wykonanie powierzonych zadań.

Uprawnienia i środki stosowane przez pracowników ochrony fizycznej osób i mienia

Poziom skuteczności realizowanych przez pracowników ochrony zadań w znacznej mierze wyznaczany jest posiadanymi przez nich uprawnieniami. Istotną rolę odgrywają również stosowane środki ochrony fizycznej osób i mienia. Ustawa o ochronie osób i mienia dokonuje zróżnicowania uprawnień w zależności od miejsca ich podejmowania. Dzieli je na dwa rodzaje:

- uprawnienia przysługujące pracownikowi ochrony w granicach chronionych obiektów i obszarów (art.36 ustawy),
- uprawnienia przysługujące pracownikowi ochrony poza granicami chronionych obszarów i obiektów (art. 37 ustawy).

Pracownik ochrony przy wykonywaniu zadań ochrony osób i mienia w granicach chronionych obiektów i obszarów ma prawo do:

- ustalania uprawnień do przebywania na obszarach lub obiektach chronionych oraz legitymowania osób, w celu ustalenia ich tożsamości;
- wezwania osób do opuszczenia obszaru lub obiektu w przypadku stwierdzenia braku

- uprawnień do przebywania na terenie chronionego obszaru lub obiektu albo stwierdzenia zakłócania porządku;
- ujęcia osób stwarzających w sposób oczywisty bezpośrednie zagrożenie dla życia lub zdrowia ludzkiego, a także dla chronionego mienia, w celu niezwłocznego oddania tych osób Policji;
- stosowania środków przymusu bezpośredniego w przypadku zagrożenia dóbr powierzonych ochronie lub odparcia ataku na pracownika ochrony;
- użycia broni palnej w następujących przypadkach: w celu odparcia bezpośredniego i bezprawnego zamachu na życie lub zdrowie pracownika ochrony albo innej osoby; przeciwko osobie, która nie zastosowała się do wezwania natychmiastowego porzucenia broni lub innego niebezpiecznego narzędzia, którego użycie zagrozić może życiu lub zdrowiu pracownika ochrony albo innej osoby; przeciwko osobie, która usiłuje bezprawnie przemocą odebrać broń palną pracownikowi ochrony; w celu odparcia gwałtownego bezpośredniego i bezprawnego zamachu na ochraniane osoby, wartości pieniężne oraz inne przedmioty wartościowe lub niebezpieczne.

Specyfika cywilnej ochrony fizycznej logistycznych obiektów wojskowych w MW

Wymienione rozporządzenie w sprawie wewnętrznych służb ochrony działających na terenach komórek i jednostek organizacyjnych resortu obrony narodowej, dzieli oddziały wart cywilnych na dwie kategorie uzależnione od liczby zatrudnionych wartowników:

- kategoria I przy składzie ponad 30 wartowników,
- kategoria II przy składzie do 30 wartowników.

W skład oddziałów wart cywilnych wchodzi następujący pracownicy ochrony: komendant, zastępca komendanta⁷, dowódcy wart i wartownicy. Są oni umundurowani i zobligowani do posiadania stosownej do stanowiska licencji pracownika ochronny, wymaganego stażu pracy i badań lekarskich oraz psychologicznych. Na czas pełnienia służby ochronnej dowódcy wart i wartownicy wyposażeni zostają w broń i amunicję służbową lub

⁷ Zastępca komendanta oddziału wart cywilnych występuje tylko w oddziałach wart cywilnych I kategorii.

inne środki przymusu bezpośredniego. W zależności od kategorii ochranianego obiektu wojskowego wyposażeni są oni w:

- karabinki (kategoria I),
- karabinki lub pistolety maszynowe (kategoria II),
- pistolety (pozostałe kategorie).

Pracownicy wszystkich kategorii chronionych obiektów wojskowych otrzymują amunicję w ilości potrzebnej do załadowania jednego magazynka karabinka (pistoletu maszynowego) lub dwóch magazynków w pistolecie. Jednostka wojskowa, w której utworzone są oddziały wart cywilnych powinna posiadać broń palną i amunicję oraz środki przymusu bezpośredniego na pełny stan zatrudnionych pracowników ochrony.

Ponadto, wszyscy pracownicy otrzymują broń gazową lub paralizator elektryczny i ręczny miotacz gazu. Tę kategorię środków przymusu bezpośredniego przydziela się dla każdego wartownika pełniącego służbę ochronną przy bramach wjazdowych (wejściowych) do jednostek wojskowych oraz w biurach przepustek. W zależności od rodzaju pełnionej służby wyposaża się ich także w: opatrunki osobiste, środki łączności radiotelefonicznej, latarki, ostrzegacze napadowe oraz maski przeciwgazowe, kamizelki kuloodporne, środki transportu.

Do podstawowych zadań wchodzących w zakres obowiązków pracowników wart cywilnych należy w szczególności:

- zapewnienie ochrony terenów komórek i jednostek organizacyjnych, obiektów i urządzeń wojskowych;
- strzeżenie przed kradzieżą, zniszczeniem lub uszkodzeniem powierzonego mienia wojskowego, znajdującego się na terenach komórek i jednostek organizacyjnych oraz w obiektach wojskowych;
- kontrolowanie dokumentów uprawniających do wstępu, wjazdu i przebywania na terenach komórek i jednostek organizacyjnych lub w obiektach wojskowych, wnoszenia lub wywożenia mienia oraz uniemożliwienie nielegalnego wejścia osób postronnych na tereny komórek i jednostek organizacyjnych oraz do obiektów chronionych;
- współpraca z wojskowymi organami porządkowymi na zasadach określonych w odrębnych przepisach.

Uszczegółowienia zadań pracowników oddziałów wart cywilnych dokonuje dowódca jednostki wojskowej na podstawie odrębnych przepisów.

Rozporządzenie Ministra Obrony Narodowej w sprawie wewnętrznych służb ochrony działających na terenach komórek i jednostek organizacyjnych

resortu obrony narodowej⁸ precyzyjnie określa warunki zatrudnienia i wymagania kwalifikacyjne pracowników oddziałów wart cywilnych oraz wymagane umundurowanie, oznaki stanowisk służbowych oraz odznaki służbowe oddziałów wart cywilnych⁹.

Drugą możliwością ochrony obiektów logistycznych jest zaangażowanie komercyjnego przedsiębiorcy, który uzyskał koncesję na prowadzenia działalności gospodarczej w zakresie usług ochrony osób i mienia oraz posiada pozwolenia na broń na okaziciela. Zasady ochrony jednostek wojskowych, przez powyższe podmioty, reguluje rozporządzenie Ministra Obrony Narodowej w sprawie ochrony przez specjalistyczne uzbrojone formacje ochronne terenów komórek i jednostek organizacyjnych resortu obrony narodowej¹⁰. Warunkiem użycia SUFO jest wprowadzenie stosownych zmian w etacie jednostek wojskowych, gdy rozformowany jest etatowy pododdział ochronny lub zmniejszony jego stan osobowy. Koniecznością jest także zapewnienie środków finansowych na realizację usług ochronnych a także wyrażenie zgody przez przedsiębiorcę na realizację usług ochronnych po ogłoszeniu mobilizacji, wprowadzeniu stanu wojennego lub w czasie wojny. W tych przypadkach SUFO może być zmilitaryzowane zgodnie z rozporządzeniem Rady Ministrów¹¹. Kolejnym warunkiem udziału SUFO, wiążącym się bezpośrednio z dostępem do tajemnicy państwowej, jest uzyskanie przez przedsiębiorcę od Służby Kontrwywiadu Wojskowego świadectwa bezpieczeństwa przemysłowego. Pracownicy ochrony dopuszczeni do tajemnicy państwowej muszą posiadać poświadczenie bezpieczeństwa. Tryb uzyskania tych dokumentów reguluje ustawa o ochronie informacji niejawnych¹².

Zgodę na zaangażowanie SUFO do ochrony terenów, obiektów lub urządzeń wojskowych wydają, na wniosek dowódców tych jednostek, dowódcy rodzajów

Sił Zbrojnych, Dowódca Garnizonu Warszawa, Szef Inspektoratu Wsparcia Sił Zbrojnych, Komendant Główny Żandarmerii Wojskowej oraz szefowie (dyrektorzy), którym podporządkowane są jednostki wojskowe.

⁸ Rozporządzenie Ministra Obrony Narodowej z dnia 2 czerwca 1999 r. w sprawie wewnętrznych służb ochrony..., op.cit.

⁹ Rozporządzenie Ministra Obrony Narodowej z dnia 2 czerwca 1999 r. w sprawie wewnętrznych służb ochrony..., op.cit., Załącznik nr 3, 4, 5.

¹⁰ Rozporządzenie Ministra Obrony Narodowej z dnia 19 czerwca 1999 r. w sprawie ochrony przez specjalistyczne uzbrojone formacje..., op.cit.

¹¹ Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 21 maja 2002 r. w sprawie militaryzacji jednostek organizacyjnych wykonujących zadania na rzecz obronności lub bezpieczeństwa państwa (Dz. U. 2002, Nr 78, poz. 707).

¹² Ustawa z dnia 22 stycznia 1999 r. o ochronie informacji niejawnych. (tekst jednolity: Dz. U. 2005, Nr 196, poz.1631).

Do głównych zadań SUFO działających na terenach komórek i jednostek organizacyjnych MW należy¹³:

- ochrona terenów, obiektów i urządzeń jednostki wojskowej;
- konwojowanie mienia jednostki wojskowej;
- przekazywanie Policji, Żandarmerii Wojskowej lub wojskowym organom porządkowym osób ujętych podczas wykonywania zadań ochronnych;
- współpraca z Żandarmerią Wojskową, wojskowymi organami porządkowymi i Policją, na zasadach określonych w odrębnych przepisach;
- współpraca z WSO oraz wojskową ochroną przeciwpożarową, jeżeli znajdują się na terenie jednostki wojskowej lub w obrębie ochraniających obiektów wojskowych;
- wykonywanie innych zadań określonych w planie ochrony jednostki wojskowej.

Szczegółowy zakres i przedmiot zadań SUFO określa się w umowie zawartej pomiędzy dowódcą jednostki wojskowej a komercyjnym podmiotem. Obok treści podstawowych regulujących usługę ochronną zamieszcza się w niej w szczególności¹⁴:

- wskazanie, zgodne z planem ochrony, terenów komórek i jednostek organizacyjnych, obiektów i urządzeń wojskowych podlegających ochronie;
- zobowiązanie przedsiębiorcy do strzeżenia przed kradzieżą, zniszczeniem lub uszkodzeniem powierzonego mienia wojskowego;
- uprawnienie przedsiębiorcy do kontroli dokumentów uprawniających do wstępu, wjazdu i przebywania na terenach komórek i jednostek organizacyjnych lub w obiektach wojskowych, wynoszenia lub wywożenia mienia oraz uniemożliwienia nielegalnego wejścia osób postronnych na tereny komórek i jednostek organizacyjnych oraz do obiektów chronionych;
- zakres i sposób prowadzenia kontroli wykonania zadań ochrony terenów komórek i jednostek organizacyjnych, obiektów i urządzeń wojskowych przez pracowników ochrony SUFO ochronnej prowadzonych przez przełożonych oraz osoby określone w odrębnych przepisach, posiadające

upoważnienie do kontroli stanu ochrony terenów komórek i jednostek organizacyjnych, obiektów i urządzeń wojskowych;

- uzbrojenie i wyposażenie oraz umundurowanie pracowników ochrony;
- podległość pracowników ochrony;
- uprawnienia osób funkcyjnych jednostki wojskowej oraz służb dyżurnych w stosunku do pracowników ochrony;
- szczegółowe zasady odpowiedzialności przedsiębiorcy i pracowników ochrony za powierzone mienie;
- szczegółowe wymagania dotyczące ochrony informacji niejawnych stanowiących tajemnicę państwową i służbową, zawarte w „Instrukcji bezpieczeństwa przemysłowego”, załączonej do umowy, w związku z jej wykonaniem przez przedsiębiorcę i pracowników ochrony;
- skutki oraz zakres odpowiedzialności stron umowy z tytułu niewykonania lub nienależytego wykonania obowiązków wynikających z przepisów o ochronie informacji niejawnych;
- obowiązek przekazania dowódcy jednostki wojskowej przez przedsiębiorcę wykazu wszystkich pracowników ochrony przewidzianych do ochrony terenu, obiektu lub urządzeń jednostki wojskowej wraz z podaniem stopnia, numeru i organu wydającego licencję posiadane przez tych pracowników ochrony;
- obowiązek bieżącego szkolenia pracowników ochrony przez przedsiębiorcę oraz odbywania strzelań przez wszystkich pracowników ochrony z broni będącej na ich wyposażeniu. Pracownicy ochrony powinni odbywać strzelania co najmniej raz na dwa miesiące.

Uszczegółowienie zadań i sposobów działania SUFO określone zostaje w instrukcji ochrony stanowiącej załącznik do umowy podpisanej i opracowanej przez przedsiębiorcę oraz dowódcę chronionej jednostki wojskowej. Zawiera ona w szczególności¹⁵:

- charakterystykę ochraniającego terenu, obiektu lub urządzeń jednostki wojskowej;
- cel ochrony;
- obowiązki dowódcy i pracowników ochrony;
- zadania pracowników ochrony podczas pełnienia służby ochronnej na posterunkach oraz w czasie patrolowania;

¹³ Rozporządzenie Ministra Obrony Narodowej z dnia 10 października 2002 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie ochrony przez specjalistyczne uzbrojone formacje ochronne terenów komórek i jednostek organizacyjnych resortu obrony narodowej. (Dz. U. 2002, Nr 176, poz. 1446).

¹⁴ Rozporządzenie Ministra Obrony Narodowej z dnia 19 czerwca 1999 r. w sprawie ochrony przez specjalistyczne uzbrojone formacje..., op.cit.

¹⁵ Rozporządzenie Ministra Obrony Narodowej z dnia 19 czerwca 1999 r. w sprawie ochrony przez specjalistyczne uzbrojone formacje..., op.cit.

- wykaz osób upoważnionych do otwierania pomieszczeń podlegających ochronie – opracowany przez jednostkę wojskową;
- imienny wykaz przełożonych pracowników ochrony, którymi są: przedsiębiorca, dowódca ochrony wyznaczony przez przedsiębiorcę;
- sposób postępowania pracowników ochrony w przypadku ujawnienia przestępstwa lub wykroczenia albo w razie zwiększonego zagrożenia ochranianego terenu, obiektu lub urządzenia wojskowego oraz w przypadku zaistnienia kradzieży, pożaru lub innych zdarzeń losowych;
- sposób powiadamiania przez przełożonego, o którym mowa w pkt 6, dowódcy jednostki wojskowej oraz właściwego wojskowego organu porządkowego określonego w ustawie z dnia 24 sierpnia 2001 r. o Żandarmerii Wojskowej i wojskowych organach porządkowych (Dz. U. 2001, Nr 123, poz. 1353 i Nr 154, poz. 1800 oraz 2002, Nr 74, poz. 676 i Nr 89, poz. 804) – w przypadku ujawnienia przestępstwa lub wykroczenia albo w razie zwiększonego zagrożenia ochranianego terenu, obiektu lub urządzenia wojskowego, w czasie konwojowania oraz w przypadku zaistnienia kradzieży, pożaru lub innych zdarzeń losowych;
- zasad udzielania pierwszej pomocy medycznej;
- wyciągi ustaw i innych dokumentów normatywnych dotyczących warunków i sposobów postępowania pracowników ochrony przy użyciu broni palnej oraz podczas stosowania środków przymusu bezpośredniego;
- uprawnienia osób funkcyjnych jednostki wojskowej i służb dyżurnych w stosunku do dowódców i pracowników ochrony oraz zakres i sposób prowadzenia przez przełożonych i osoby upoważnione kontroli wykonywania zadań ochronnych;
- miejsce i sposób ładowania i rozładowania broni przez dowódcę i pracowników ochrony.

W myśl obowiązujących przepisów osoba posiadająca licencję pracownika ochrony fizycznej może zapewniać bezpieczeństwo obiektom wojskowym w obu opisanych wyżej przypadkach – albo jako pracownik komercyjnego przedsiębiorstwa ochrony osób i mienia albo wart cywilnych powołanych przez jednostkę wojskową. Jak trafnie zauważa E. Basałyga „...poziom sprecyzowania działalności ochronnej w wojsku jest znacznie wyższy od

też w środowisku cywilnym”¹⁶, a „Prawa i obowiązki osób funkcyjnych i wartowników podczas pełnienia służby to zestaw w zasadzie czysto wojskowy, zbliżający pracownika ochrony do roli żołnierza na służbie”¹⁷.

Analizując zmiany do cytowanego już rozporządzenia z dnia 19 czerwca 1999 roku, zauważyć można stopniowe zwiększanie zakresu udziału przedsiębiorców prywatnych zarówno w sensie możliwości ochrony obiektów wojskowych, jak i obowiązków im przydzielonych. Prawdopodobnie jest to wynikiem stabilizacji rynku komercyjnej ochrony w Polsce oraz zwiększenie zaufania do prywatnych podmiotów zajmujących się ochroną osób i mienia. T. Banaszkiewicz z jednej z największych w branży komercyjnej ochrony firm w Polsce, stwierdza: „Generalnie wojsko jest bardzo interesującym klientem chociażby ze względu na skalę, na fakt, że jest to zleceniodawca budżetowy, ale jest to bardzo wymagający partner z różnych względów (...)”.

Niewątpliwie kwestie finansowe mają duże znaczenie zarówno dla jednostek wojskowych, jak i komercyjnych podmiotów gospodarczych świadczących usługi w zakresie ochrony osób i mienia. Przykładem tego może być odpowiedź na interpelację poselską z dnia 5 kwietnia 2006 r., sekretarza stanu w Ministerstwie Obrony Narodowej M. Szczygło, który twierdził, że „Symulacja kosztów ochrony, prowadzona na podstawie Decyzji Nr 52 Dyrektora Departamentu Budżetowego z dnia 14 kwietnia 2005 r. w sprawie wprowadzenia do stosowania wskaźników kosztów, wykazała, iż ochrona obiektów wojskowych przez SUFO generuje niższe koszty o około 45% od kosztu wart wojskowych i o 40% od oddziałów warty cywilnej”¹⁸. W odpowiedzi na wymienioną interpelację M. Szczygło stwierdził również „W Siłach Zbrojnych RP ochrona obiektów stanowi ważną dziedzinę działalności służbowej, zwłaszcza w sferze zabezpieczenia i ochrony mienia podlegającego szczególnej ochronie.

Zgodnie z decyzją Dowódcy Marynarki Wojennej do ochrony obiektów wojskowych szczególnie w jednostkach uzawodowionych wprowadzono specjalistyczne formacje ochronne, które są wykorzystywane do ochrony baz, portów i jednostek, w tym obiektów logistycznych MW. Podkreślić należy, że to dowódcy jednostek określają potrzeby i sposób ochrony obiektów wojskowych i na ich wniosek zgodę w sprawie zaangażowania SUFO wydaje Dowódca MW. Ocenia się, że dzięki tej formie ochrony w jednostkach zawodowych wyłączono z pełnienia służby około 400 żołnierzy zawodowych w cyklu

¹⁶ E. Basałyga, *Specyfika ochrony fizycznej obiektów wojskowych*, *Ochrona mienia i informacji*, nr 3/2008, s. 63

¹⁷ Tamże.

¹⁸ <http://www.mluczak.pl/index.jsp?bipkod=/007/024>

dziennym. Pozwoliło to na częściowe rozwiązanie problemu wykorzystania dni wolnych za pełnione warty i służby oraz zapewniło realizację pełnego zakresu szkolenia w jednostkach zawodowych¹⁹. Jak słusznie zauważa S. Michalski obecnie „Pełne uzawodowienie jednostek spowodowało, iż przestały funkcjonować w dotychczasowym wymiarze warty wojskowe, w których zadania realizowali żołnierze zasadniczej służby wojskowej. Obecnie zadania ochronne wykonują przede wszystkim oddziały wart cywilnych i specjalistyczne uzbrojone formacje ochronne przedsiębiorców tzw. SUFO. Zawodowe warty wojskowe, wykorzystywane są wyłącznie do ochrony obiektów najważniejszych, podlegających szczególnej ochronie, w tym stanowisk kierowania i dowodzenia”²⁰.

Wykorzystanie SUFO do ochrony jednostek wojskowych wiąże się oczywiście z kwestiami natury finansowej. I tak w 2010 roku, na skutek braku żołnierzy z poboru, wojsko wyda ponad pół miliarda złotych na ochronę obiektów koszarowych i utrzymanie czystości w jednostkach²¹. Zmodyfikowane muszą również zostać przepisy dotyczące regulaminów obowiązujących w jednostkach wojskowych oraz rozwiązane sprawy związane na przykład z „ochroną izb zatrzymań, doprowadzeniem i konwojowaniem zatrzymanych, a także osadzeniu nietrzeźwych żołnierzy. W nowych uregulowaniach trzeba uwzględnić możliwość ochrony izb zatrzymań przez oddziały wart cywilnych i specjalistyczne uzbrojone formacje ochrony”²².

Podsumowanie

Outsourcing ochrony w wojsku, czyli działalność wykorzystująca zewnętrzny potencjał gwarantujący sprawne funkcjonowanie jednostki, poza wyszczególnionymi powyżej, posiada również wiele innych zalet. Niewątpliwie jednostki logistyczne MW, które korzystają z SUFO chronione są z wykorzystaniem nowoczesnych technicznych środków zabezpieczeń. Zdaniem specjalistów wypowiadających się na łamach miesięcznika „Nowy Przemysł” tworzenie własnej służby ochrony może być korzystne praktycznie tylko w sytuacji, gdy dostępność wyspecjalizowanych organizacji na danym terenie jest ograniczona i nie ma pewności, że firmy ochrony tam działające dysponują odpowiednim potencjałem wiedzy, zapleczem technicznym bądź

finansowym²³. Z powyższego wynika, iż nie tylko koszty lecz również zaufanie i dążenie ku profesjonalizmowi, zarówno w wojsku jak i komercyjnej ochronie osób i mienia jest przyczyną wyspecjalizowanego outsourcingu usług ochronnych.

Ochrona fizyczna jednostek logistycznych MW realizowana zarówno przez WSO (oddziały wart cywilnych), jak i SUFO zyskała w ostatnich latach w Polsce ogromne znaczenie. Jej skala i zakres dobitnie świadczy o współczesnych tendencjach przekazujących znaczną część zadań ochronnych prywatnym, koncesjonowanym firmom ochrony osób i mienia. Niemałego znaczenia nabiera, w świetle przedstawionych powyżej uprawnień i obowiązków komercyjnych służb ochrony, pełne wykorzystanie sprawdzonego empirycznie potencjału ochronnego skupionego w obszarze sprywatyzowanej części bezpieczeństwa narodowego. Nieuwzględnienie w Strategii Bezpieczeństwa Narodowego RP służb ochrony osób i mienia staje się szczególnie niezrozumiałe w obliczu tak ogromnego ich wykorzystywania do ochrony najbardziej newralgicznych struktur państwa z jego infrastrukturą krytyczną włącznie.

Kwestią kluczową dla bezpieczeństwa wewnętrznego państwa stają się działania polegające na oszacowaniu możliwości ochronny interesów narodowych także przez komercyjne instytucje ochronne oraz włączenie ich do podsystemu wykonawczego bezpieczeństwa państwa. Powyższe skutkować będzie znacznym zwiększeniem sił i środków potrzebnych do neutralizacji zagrożeń bezpieczeństwa państwa i obywateli. Koniecznym staje się również usytuowanie komercyjnych służb ochrony osób i mienia w systemie zarządzania bezpieczeństwem w skali całego kraju. Dopiero precyzyjne określenie zadań, obowiązków i uprawnień pracowników ochrony, funkcjonujących w ramach SUFO, oraz określenie ich miejsca w strukturach spójnego ponadresortowego systemu zarządzania bezpieczeństwem wpłynąć może na poprawę stanu bezpieczeństwa państwa, a w tym obiektów logistycznych MW.

Streszczenie

Specyficzną klasą obiektów Marynarki Wojennej, podlegających obowiązkowej ochronie są jednostki magazynujące uzbrojenie, urządzenia i sprzęt wojskowy. Ich ochrona bezpośrednio wpływa na poziom obronności państwa, a tym samym i możliwości użycia sił i środków Marynarki Wojennej. Priorytetowym zadaniem staje się

¹⁹ Tamże.

²⁰ http://www.polska-zbrojna.pl/index.php?option=com_content&view=article&id=5893:przemowe-zmiany-w-szkoleniu-i-funkcjonowaniu-jednostki-wojskowej-&catid=55:z-kraju&Itemid=104

²¹ <http://promilitaria21.org/fresh/showpage.php?pageID=56&idgtxe10=3614>

²² B. Politoski, *Dylematy wokół krat*, Polska Zbrojna nr 20/2009, s. 23.

²³ J. Maślanek, *Ochrona na zewnątrz*, Nowy Przemysł, nr 6/2008.

więc zaplanowanie skutecznego zabezpieczenia logistycznego jednostek pływających i obiektów brzegowych MW. Ochronę tej kategorii obiektów regulują rozporządzenia Ministra Obrony Narodowej.

Zgodnie z ich zapisami, obiekty wojskowe mogą być objęte cywilną ochroną fizyczną na dwa sposoby. Jedną z możliwości jest utworzenie wart cywilnych, czyli WSO powołanych do zabezpieczenia osób i mienia wojskowego. Oddziały wart cywilnych tworzy, na wniosek dowódcy jednostki wojskowej, dowódca MW RP. Funkcjonariusze tworzący warty cywilne stają się etatowymi pracownikami jednostek wojskowych, którzy po ogłoszeniu mobilizacji, wprowadzenia stanu wojennego lub w czasie wojny nadal sprawują ochronę terenów komórek i jednostek organizacyjnych, obiektów i urządzeń wojskowych po nadaniu im pracowniczych przydziałów mobilizacyjnych.

Abstract

A specific class of Naval objects, that are subject to mandatory protection are storage facilities of armament and military equipment. Their protection directly affects the level of national defence, and thus the abilities of usage of forces and resources of the Navy. Therefore, efficient planning of logistic support of vessels and shore facilities of the Navy becomes a priority task. Legal background of civil protection of such a facilities has been defined by the Ministry of National Defence.

According to this regulations, military facilities may be subject to civilian physical protection in two ways. One possibility is to create a civilian guard, established to protect people and military property. Branches of civilian guards are created, at the request of the commander of military unit, by the Commander of the Polish Navy.

Civilian guard officers become permanent employees of the military unit, and after the announcement of the mobilization, the martial law or in time of war continue guard duties of buildings and military facilities after being assigned employee mobilization assignments.

Literatura

1. Rozporządzenie Ministra Obrony Narodowej z dnia 2 czerwca 1999 r. w sprawie wewnętrznych służb ochrony działających na terenach komórek i jednostek organizacyjnych resortu obrony narodowej (Dz. U. 1999 nr 58 poz. 619).
2. Rozporządzenie Ministra Obrony Narodowej z dnia 19 czerwca 1999 r. w sprawie ochrony przez specjalistyczne uzbrojone formacje ochronne terenów komórek i jednostek organizacyjnych resortu obrony narodowej (Dz. U. 1999 nr 60, poz. 647).
3. Rozporządzenie Ministra Obrony Narodowej z dnia 25 stycznia 2006 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie ochrony przez specjalistyczne uzbrojone formacje ochronne terenów komórek i jednostek organizacyjnych resortu obrony narodowej (Dz. U. 2006, nr 19, poz. 148).
4. Basałyga E., *Organizacja i taktyka ochrony obiektów*, Systemy alarmowe, nr 1/2008.
5. Basałyga E., *Specyfika ochrony fizycznej obiektów wojskowych*, Ochrona mienia i informacji, nr 3/2008.
6. Borowicz Z., *Podstawy wykonywania zawodu pracownika ochrony*, Wydawnictwo Policealnej Szkoły Detektywów i Pracowników Ochrony O'Chikara, Lublin 2006.
7. Kitler W. (red.), *Ochrona cywilna (niemilitarna) w obronie narodowej III RP*, AON, Warszawa 2001.
8. Kotowski W., *Ochrona osób i mienia. Komentarz praktyczny*, Dom Wydawniczy ABC, Warszawa 2004.
9. Kotowski W., *Ochrona osób i mienia. Poradnik pracownika ochrony*, Warszawa 2000.
10. Kubański P., *Działalność gospodarcza w zakresie ochrony osób i mienia*, Wolters Kluwer, Warszawa 2008.
11. Maślanek J., *Ochrona na zewnątrz*, Nowy Przemysł, nr 6/2008.
12. Politowski B., *Dylematy wokół krat*, Polska Zbrojna nr 20/2009.
13. Wiłun K., *Ochrona osób i mienia*, Bielsko-Biała 2005.